

Kdo je odpovědný za největší rozsah ekologické katastrofy v důsledku kůrovcové kalamity v historii českých lesů

Lesy jsou základem života na Zemi. Budeme-li trvale udržovat lesy, udržíme trvalý život. Lesy jsou zelené plíce naší planety. Stromy jsou schopny absorbovat oxid uhličitý (CO₂) z atmosféry a pak akumulovat ve dřeva, při tomto procesu se zpět do atmosféry uvolňuje kyslík.

Současné škody na lese, nenahraditelné složce životního prostředí lze odhadnout **na bilióny Kč** (dle metodiky Prof. I. Vyskota a kol. – Kvantifikace a hodnocení funkcí lesa ČR publikované ve Věstníku MŽP v roce 2003) **v důsledku rozsahu kůrovcové kalamity na celém území ČR.**

Jednou z příčin současného rozsahu kůrovcové kalamity a škod na lesích byla a je **bezzásahovost v národních parcích, transformace státních lesů v roce 1992 (včetně výběrových řízení), neplnění zákonných povinností v ochraně lesa některými vlastníky lesa, transport neasanovaného kůrovcového dříví po celé ČR, nečinnost vrchního státního dozoru a nedostatečný výkon některých orgánů státní správy lesů.**

Na porušování povinností v ochraně lesa a příčin, které vedly k rozsahu kůrovcové kalamity dlouhodobě upozorňovalo Hnutí Život, Šumava 21, lesní odborníci např. Prof. Šimanov, Ing. Štrobl, Doc. Pokorný, Ing. Vicena CSc., P. Martan a další.

Na poškození lesa (nenahraditelné složky životního prostředí) byl již 10. 4. 2010 upozorněn pan předseda vlády a pan předseda Parlamentu P E T I C Í se žádostí o zastavení narůstající ekologické katastrofy - kůrovcové kalamity v Národním parku Šumava v důsledku bezzásahovosti. PETICE navazovala na podaná trestní oznámení, kterými byly prokázány škody na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) a vyčíslené ekologické újmy ve výši 32 miliard Kč. Petici mj. podpořili a podepsali i pan prezident Klaus a pan prezident Zeman. **V současné době lze odhadnout škodu lesa, nenahraditelné složce životního prostředí v NP Šumava ve výši 300 miliard Kč.**

Současná ekologická katastrofa v lesích ČR nemá v novodobé historii obdoby, jednou z uvedených příčin je bezzásahovost v národních parcích a nečinnost vrchního státního dozoru v lesích, který neplní povinnosti v ochraně lesa uvedené v zákoně o lesích č. 289/1995 Sb., **kdy účelem lesního zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.**

Ministerstvo životního prostředí (dále jen MŽP) bylo zřízeno 19. prosince 1989 zákonem ČNR č. 173/1989 Sb., k 1. lednu 1990 jako ústřední orgán státní správy a orgán ve věcech životního prostředí.

K zabezpečení kontrolní činnosti vlády České republiky, MŽP koordinuje ve věcech životního prostředí postup všech ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy České republiky. **MŽP od platnosti zákona o lesích od 1. 1. 1996 vykonává vrchní státní dozor v lesích.**

Dle § 50 zákona o lesích, MŽP v rámci výkonu vrchního státního dozoru, dozírá jak na orgány státní správy, tak na právnické a fyzické osoby, zda dodržují ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jeho základě. Je oprávněno ukládat opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Hnutí Život, z. s. požádalo pana ministra životního prostředí o informace ve věci povinností v ochraně lesa, citace:

„Jaká opatření přijal Váš úřad při výkonu vrchního státního dozoru k zastavení kůrovcové kalamity (ekologických škod) v letech 2014 až 2018 ve smyslu povinností vyplývajících z § 50 zákona o lesích? Žádáme o zaslání kopií opatření.“

Pan ministr životního prostředí prostřednictvím svého úřadu poskytl dne 3. 8. 2018 pod č. j.: MZP/2018/130/531 tuto informaci:

Ad 1) „MŽP neuložilo v letech 2014 až 2018 z důvodu rozšíření a přemnožení lýkožroutů žádné opatření k odstranění zjištěných nedostatků při výkonu vrchního státního dozoru ve smyslu ustanovení § 50 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Vrchní státní dozor MŽP v lesích je primárně směřován, a také vykonáván, do oblasti komunikace s ústředním orgánem státní správy lesů – Ministerstvem zemědělství, se kterým spolupracuje při tvorbě a zajišťování koncepčních dokumentů na úseku lesního hospodářství a koordinuje spolupráci v oblasti ochrany lesa a zabezpečení mimoprodukčních funkcí lesů. Ve vztahu ke kůrovcové kalamitě vykonává státní dozor ČIŽP, kterou metodicky vede MŽP.“

Tato skutečnost nasvědčuje, že jedná o jednu z příčin současných škod na lese, nenahraditelné složce životního prostředí v lesích ČR v důsledku rozsahu kůrovcové kalamity.

Dochází k významnému snížení retenční schopnosti území, což ovlivňuje, ale zejména bude ovlivňovat kvalitu vody a její případný nedostatek v období sucha, popř. v období většího množství srážek rozsah povodní, včetně obecného ohrožení.

Kůrovcová kalamita (největší v historii) zasáhla i lesy, které jsou součástí Chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV, Šumava, Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory a další).

Rozdílný přístup v boji s kůrovcem je možné uvést např. na situaci v sousedním Německu, kdy tiskový mluvčí Bavorských státních lesů uvedl:

„V období obchodního roku 2018 dosáhl objem kalamitního dříví v celém Německu kolem 13 milionů m³ a v Evropě až 30 milionů m³. Kalamitní i kůrovcové dříví Bavorských státních lesů se obchodovalo v případě stávajících smluv i nadále za dohodnuté ceny. Díky systematickým kůrovcovým kontrolám v předem vymezených oblastech se dařilo kůrovcové dříví zpracovat a odvézt.“

Navzdory evidentně obtížným podmínkám v roce 2018 **mají Bavorské lesy kůrovcovou situaci i nadále pod kontrolou.**

Např. česká média dne 31. 5. 2018 ke stavu kůrovcové kalamity uvedla:

„Krizový stav se kvůli kůrovci zatím vyhlášovat nebude, řekli po dnešním meziresortním jednání ministři životního prostředí Richard Brabec (ANO) a zemědělství v demisi Jiří Milek (za ANO).“ Nebyly zakázány úmyslné těžby dřeva tak, aby veškeré těžební kapacity byly nasazeny v boji proti kůrovci. Nebyla přijata žádná opatření k odstranění, popř. alespoň snížení výše uvedených příčin, která měla a mají vliv na rozsah škod.

V únoru 2020 bylo publikováno, že kůrovec v letošním roce může napadnout 40 až 60 milionů metrů krychlových smrkového dříví, příští rok by se kalamita mohla ještě zdvojnásobit, až na 80 až 120 milionů kubiků napadeného dřeva. Ohrožená je veškerá zásoba smrku v Česku, kdy od roku 2017 se každoročně objem napadeného dříví kůrovcem zdvojnásobuje.

Dne 2. března 2020 byla publikována prognóza pana ministra životního prostředí, který prohlásil, že kůrovcová kalamita by mohla trvat ještě tři až pět let.

V minulém období proběhla v mediích kampaň proti zastoupení smrku v lesních porostech ve středních a vyšších polohách ČR. Tzv. „lesničtí odborníci - veterináři, geology a dalšími si neuvědomují, že smrk byl a je rozhodující dřevinou zajišťující zpeněžení a tím i vyrovnané hospodaření u jednotlivých vlastníků lesa a zároveň dodávky smrkové dřevní hmoty zabezpečují chod většiny dřevozpracujícího odvětví. Od roku 1996 (tj. od platnosti zákona o lesích) je ze zákona povinnost obnovovat lesy z 25 až 30 % melioračními a zpevňujícími dřevinami, tato skutečnost prokazuje, že minimálně od roku 1996 nevznikají smrkové monokultury, ale smíšené lesní porosty. Negativní dopady kůrovcové kalamity spojené s propadem cen dřeva mají za následek ztrátovost pro jednotlivé vlastníky lesa, kdy např. Lesy ČR, s. p. v letošním roce uvedly, že mají ztrátu za rok 2019 ve výši 790 milionů Kč.

Otázkou je, zda bude moci veřejný rozpočet dlouhodobě dotovat celé lesní hospodářství, kdy zejména v krátké budoucnosti porostou náklady na obnovu lesa spojenou s povinností zalesnit tyto holiny po kůrovcových těžbách a zda není současný odklad povinnosti zalesnit tyto holiny pouze přenesením břemene nákladů na budoucí generaci, kdy současní odpovědní pracovníci se této povinnosti takto lehce zbavují. Dále je otázka, zda je správné dotovat i ty vlastníky lesa, kteří neplnili povinnosti v ochraně lesa a naopak způsobili škodu sousedním vlastníkům. Popř. se nevrátit k desetiletým až staletým ověřeným zkušenostem s ochranou lesa a péčí o les. Tzv. „lesničtí odborníci“, kteří bojují proti zastoupení smrku v lesních porostech již neříkají, jak zajistit alespoň vyrovnané hospodaření u jednotlivých vlastníků lesa. Pravděpodobně žijí v představě, že státní rozpočet je bezedný a dlouhodobě bude schopen dotovat lesní hospodářství a jejich „odbornou“ činnost.

Druhou příčinou, dle mého názoru je bezzásahovost v národních parcích:

Bezzásahovost po vyhlášení NP Šumava v roce 1991 byla příčinou současného rozsahu škod v šumavských lesích. Ve 30. a 50. letech minulého století byla vyhlášena bezzásahová území – rezervace, ale s povinností provádět opatření proti působení hmyzích škůdců, čímž došlo k zachování šumavských lesů. Jednou z příčin škod na lese byla a je nečinnost orgánů státní správy v ochraně lesa, zejména vrchního státního dozoru.

K této skutečnosti je nezbytné uvést, že státní lesy, ale i ostatní vlastníky čekají v budoucnu vysoké náklady na obnovu lesa a jejich ochranu, kdy současně budou významně nižší výnosy ve vztahu k zásobám smrku. Další otázkou do budoucna je, jak budou zajištěny dodávky smrkové dřevní hmoty pro náš zpracovatelský průmysl, stavebnictví a pro další zpracovatele smrkové dřevní hmoty.

Odpovědné státní orgány zejména vrchní státní dozor v lesích, ale i další, nereagovaly, dlouhodobě minimálně od roku 2014 (v NP Šumava již od roku 2000), kdy Prof. Vyskotem byla vyčíslena škoda na lese, nenahraditelné složce životního prostředí ve výši 5 miliard Kč důsledku bezzásahovosti (a následné kůrovcové kalamity), v roce 2008 škody činily již 32 miliard a v současné době je možné škody odhadnout na 300

miliard. Škody na lese nenahraditelné složce životního prostředí v celé ČR lze odhadnout na miliardy Kč.

Šetření trestních oznámení

V roce 2009 podle informací Policie ČR bylo odloženo trestní oznámení ve věci ohrožení životního prostředí v NP Šumava podané Ing. I. Vicenou CSc. Znaleckým posudkem č. 33-9-2008 byly prokázány škody na lese (nenahraditelné složce životního prostředí) NP Šumava ve výši cca 32 miliard Kč, posudek byl zpracován dle oficiální metodiky MŽP publikované ve Věstníku MŽP č. 8 z roku 2003.

Metodika vypracovaná Prof. Vyskotem a kolektivem je zpracovaná pro všechny lesy ČR, tj. lesy hospodářské, ochranné a lesy zvláštního určení (tj. i lesy NP).

MŽP zadalo zpracovat metodiku výpočtu pro všechny lesy ČR, speciálně dopracována byla metodika i pro lesy zvláštního určení, tedy i pro lesy národních parků, což prokazuje příloha č. 9, viz Věstník MŽP č. 8 z roku 2003. Celospolečenský význam lesů národních parků je násobně významnější než u lesů hospodářských, viz např. znalecký posudek č. 33-9/2008 (a oponentura k tomuto posudku zpracovaná Prof. Vyskotem CSc.).

Odložení trestního oznámení bylo provedeno na základě nepravdivý údajů, pravděpodobně vypracovaných pracovníky MŽP (a jiného znalce), tato skutečnost nasvědčuje tomu, že tito pracovníci nesou odpovědnost za současný rozsah škod ve výši cca 300 miliard na lesích NP Šumava.

Zpracoval Ing. Karel Simon

- soudní znalec v oboru lesní hospodářství, odvětví funkce lesů v krajinném (přírodním a životním) prostředí,
jeden z prvních pracovníků České inspekce životního prostředí v ochraně lesa, který se zároveň spolupodílel na vypracování podkladů pro důvodovou zprávu k vyhlášení Národního parku Šumava.

-